

Conclusies uit het stemseizoen van 2023

Auteur(s)
Marion Plouhinec

Gepubliceerd
3 Juli 2023

Lengte
7 r

Voor actieve aandeelhouders zoals Carmignac is de jaarlijkse algemene vergadering (JAV) een uitgelezen kans om via de stemming over aandeelhoudersbesluiten ons standpunt kracht bij te zetten. Vaak vormt die stemming het sluitstuk van een periode van druk overleg met emittenten. Stemmen is een belangrijk onderdeel van ons stewardshipprogramma. Het biedt ons de kans om de bedrijven waarin we beleggen aan te moedigen om verbeteringen door te voeren die in lijn liggen met de ESG-praktijken en die op lange termijn in het belang zijn van het bedrijf, hun belanghebbenden en uiteindelijk onze klanten.

Omdat we transparantie hoog in het vaandel hebben staan, willen we nu het stemseizoen is afgelopen onze belangrijkste bevindingen bespreken en verslag uitbrengen van hoe wij gestemd hebben tijdens de aandeelhoudersvergaderingen van de bedrijven waarin we beleggen.

We gebruiken onze stemmen om onze bezorgdheden kenbaar te maken aan de raad van bestuur van de bedrijven waarin we een belang hebben, maar daarnaast houdt onze rol als actief aandeelhouder ook in dat we in dialoog gaan met bedrijven om te trachten veranderingen te bewerkstelligen. Meer informatie over onze aanpak van dat overleg is te vinden in ons [Engagementbeleid](#)¹.

Stemmen tegen bedrijven die niet aan onze ESG-stemrichtlijnen voldeden

In het afgelopen stemseizoen **bracht Carmignac tijdens 54% van de vergaderingen waarin we stemden minstens één stem tegen het management uit**². Dit vertegenwoordigt een totaal van **9% stemmen tegen managementvoorstellen** van de bedrijven waarin we beleggen, tegen 12% gedurende dezelfde periode in 2022.

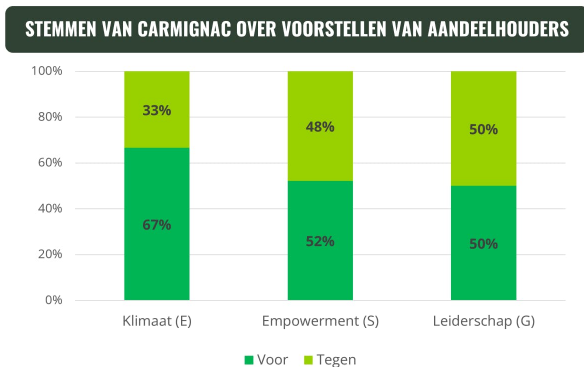
Voor Carmignac was dit stemseizoen ook een mijlpaal. In januari 2023 publiceerden we namelijk voor het eerst onze ESG-verwachtingen. Daarin schetsen we wat wij als actieve vermogensbeheerder van de bedrijven waarin wij beleggen (aandelen en obligaties) verwachten rond drie prioritaire thema's: Klimaat, Empowerment en Leiderschap.

Dat had dit jaar een grote invloed op ons stemgedrag, wat onder meer blijkt uit de volgende cijfers:

- vanwege een gebrek aan rotatie van accountants stemden we tegen **13% van alle accountant-gerelateerde besluiten**;
- Vanwege bedenkingen bij de beloning van het management **stemden we tegen 15% van de beloningsbesluiten en stemden we 7 maal tegen de voorzitter van een remuneratiecomité conform onze escalatiestrategie bij stemmingen**;
- uit bezorgdheid over de **genderdiversiteit in de raad van bestuur** stemden we **25 maal tegen de verkiezing van een bestuurder**.

Besluiten op initiatief van aandeelhouders: het kaf van het koren scheiden

Volgens ISS³ is het aantal voorstellen van aandeelhouders op jaarlijkse vergaderingen tussen 1 januari en 31 mei met 14% gestegen tussen 2020 en 2023. **Tijdens het stemseizoen 2023 bracht Carmignac voor 109 besluiten op initiatief van aandeelhouders een stem uit. In 52% van die gevallen stemden we vóór** (tegenover 75% vorig jaar).

Wij zijn er nog steeds van overtuigd dat voorstellen op initiatief van aandeelhouders een cruciaal middel zijn om als minderheidsaandeelhouder de raad van bestuur ter verantwoording te roepen. Carmignac bekijkt echter geval per geval hoe het op dat soort besluiten stemt. Gezien de recordtoename van het aantal voorstellen op initiatief van aandeelhouders, lijkt ons de beste aanpak om alleen besluiten te steunen die relevante kwesties behandelen, niet overdreven dwingend of belastend zijn en echt constructief zijn met betrekking tot ESG-thema's.

Als een aandeelhoudersvoorstel aanzienlijke steun krijgt – meer dan 30% – is dat een krachtig signaal naar de raad van bestuur dat de aandeelhouders rond een specifiek onderwerp meer actie verwachten en vaak is het voor minderheidsaandeelhouders de enige manier om dat duidelijk te maken. Dat geldt met name in bedrijven waar één aandeelhouder een controlerend belang heeft.

We hebben ook inhoudelijke problemen vastgesteld bij sommige door aandeelhouders ingediende voorstellen. Er was met name een toenemend aantal 'anti-ESG-voorstellen'. De meeste daarvan werden in de VS ingediend door aandeelhouders die de toenemende aandacht van bedrijven voor ESG zorgwekkend vinden en een conservatieve binnenlandse politieke agenda promoten. Zo stemden we tegen een voorstel van het National Center for Public Policy Research waarin farmaceutica-bedrijf Eli Lilly werd opgeroepen om te rapporteren over de risico's van een pro-abortusstandpunt⁴.

Ons stemgedrag van naderbij bekeken: belangrijke stemmingen

Hierna bespreken we enkele belangrijke stemmingen uit het stemseizoen 2023, uitgesplitst volgens de drie ESG-thema's waar wij ons op toespitsen:

Klimaat

Klimaat

Bij het Europese mijnbouwbedrijf **Glencore heeft Carmignac tegen het klimaatverslag van het bedrijf over 2022 gestemd⁵. We steunden ook een voorstel op initiatief van aandeelhouders⁶** dat het bedrijf oproep om meer informatie te verschaffen over hoe de productie van thermische steenkool en de kapitaalinvesteringen van het bedrijf in lijn zijn met de Overeenkomst van Parijs. Die beslissing was hoofdzakelijk ingegeven door ons overleg met het bedrijf. We konden tijdens onze contacten wel feedback geven over mogelijke verbeteringen aan de klimaatstrategie, maar stelden vast dat het bedrijf geen actie ondernam om aan onze minimumverwachtingen te voldoen. De doelstellingen van het bedrijf en de beslissing om de investeringen in steenkool op te trekken, speelden een belangrijke rol in onze stem. Ongeveer 30% van de aandeelhouders stemde tegen het klimaatverslag en vóór het voorstel op initiatief van aandeelhouders⁷. Gezien die brede steun verwachten wij dat de raad van bestuur over dit onderwerp met de aandeelhouders in dialoog gaat en een passend antwoord biedt.

Bij de Europese olie - en gasmaatschappij **TotalEnergies heeft Carmignac tegen het duurzaamheids - en klimaatverslag van 2023 van het bedrijf gestemd⁸**. We zijn nog steeds bezorgd over het feit dat in het verslag van het bedrijf op sommige vlakken relevante informatie ontbreekt om de energietransitiestrategieën van het bedrijf te kunnen doorgronden en vergelijken. Er is naar ons idee ook onvoldoende bereidheid bij het management om de verantwoordelijkheid van het bedrijf voor de emissies van zijn producten te erkennen. Die houding zal volgens ons op middellange tot lange termijn juridisch niet houdbaar blijken.

We **stemden ook tegen een voorstel van aandeelhouders⁹** om de bestaande reductiedoelstellingen voor 2030 met betrekking tot de broeikasgasemissies als gevolg van het gebruik van de energieproducten van het bedrijf (Scope 3) af te stemmen op de doelstelling uit de Overeenkomst van Parijs¹⁰. De voorgestelde actie lijkt ons op dit moment geen doeltreffende manier om de klimaatverandering aan te pakken en zou onbedoelde negatieve gevolgen kunnen hebben. Het bedrijf zou erdoor genooddaakt kunnen zijn activa te verkopen aan partijen die minder belang hechten aan duurzaamheid, er zou een negatieve invloed op de prijszetting kunnen zijn en de afhankelijkheid van landen met geopolitieke risico's zou kunnen toenemen. Naarmate de energiesector toewerkt naar een groter aanbod van schone energie kan het vastleggen van een Scope 3-doelstelling passender worden, maar momenteel is dat op wereldschaal volgens ons niet haalbaar. Ons stemgedrag was ook ingegeven door onze voortdurende dialoog met het bedrijf, waaronder twee recente contacten in april en mei 2023 in de aanloop naar de AVA. Zowat 11% van de aandeelhouders stemde tegen het verslag van het bedrijf en 30% steunde het voorstel op initiatief van aandeelhouders¹¹.

Émancipation

Empowerment

Bij de Amerikaanse webwinkel **Amazon** dienden aandeelhouders een recordaantal voorstellen in. **Wij steunden 10 van de 18 voorstellen van aandeelhouders**¹² (tegen 7 van de 14 vorig jaar). We steunden met name voorstellen van aandeelhouders op het gebied van de werknemerservaring:

Besluit 16 – Een externe beoordeling laten uitvoeren van de inzet van de Vennootschap voor de vrijheid van vereniging en collectieve onderhandelingen

Het bedrijf is betrokken bij controverses in verband met de vrijheid van vereniging en collectieve onderhandelingen. Een onafhankelijke doorlichting door een externe partij zou volgens de aandeelhouders kunnen helpen om te begrijpen hoe het bedrijf met dit risico omgaat.

Besluit 21 – Een extern onderzoek laten uitvoeren naar de arbeidsomstandigheden

Dit onderwerp houdt momenteel een reputatierisico in als gevolg van publieke kritiek en operationele risico's. Wij zijn van mening dat het bedrijf stappen heeft gezet om de omstandigheden voor zijn personeel te verbeteren, maar denken dat een onderzoek door een externe partij de transparantie over dit onderwerp zou vergroten en zowel de stakeholders als het bedrijf zou helpen om het probleem beter te kunnen inschatten.

Geen enkel voorstel op initiatief van aandeelhouders werd aangenomen, maar verscheidene voorstellen van aandeelhouders kregen niettemin veel steun¹³. Besluiten 16 en 21 kregen circa 35% steun.

Leadership

Leiderschap

Wij steunden besluiten op initiatief van aandeelhouders die verzochten om de invoering van een kapitaalstructuur volgens het principe 'één aandeel, één stem' bij de Amerikaanse technologiereuzen Meta Platforms¹⁴ en Alphabet¹⁵.

Een structuur op basis van het principe 'één aandeel, één stem' waarborgt dat alle aandelen stemrechten hebben en dat die rechten overeenstemmen met de economische waarde van het belang van elke aandeelhouder. Met het oog op behoorlijk bestuur verdient deze structuur doorgaans de voorkeur vanuit het standpunt van minderheidsaandeelhouders, aangezien dit alle aandeelhouders de garantie biedt dat hun zeggenschap over het bedrijf is afgestemd op hun economische belang.

Gezien het controlerende belang van medeoprichters Page en Brin bij Alphabet en het controlerende belang van Zuckerberg bij Meta Platforms, hadden deze besluiten geen kans van slagen. Wij geloven echter dat hiermee een krachtig signaal is afgegeven aan de raad van bestuur met betrekking tot de verwachtingen van beleggers in dit verband.

Deze besluiten kregen ongeveer 28% steun bij Meta¹⁶ en ongeveer 30% bij Alphabet¹⁷.

¹https://carmidoc.carmignac.com/ESGEP_INT_en.pdf.

²De stemmen waar we in dit artikel naar verwijzen, betreffen al onze stemmen via twee juridische entiteiten: Carmignac Gestion en Carmignac Gestion Luxembourg. De cijfers zijn gebaseerd op berekeningen van Carmignac aan de hand van gegevens opgeslagen in ISS ProxyExchange.

³<https://insights.issgovernance.com/posts/us-shareholder-proposals-jump-to-a-new-record-in-2023/>

⁴JAV Eli Lilly 1 mei 2023, besluit 10 – Rapport over de risico's van een pro-abortusstandpunt: *«De aandeelhouders verzoeken de Vennootschap om uiterlijk op 31 december 2023 een rapport openbaar te maken, zonder vertrouwelijke en bedrijfsseigen informatie vrij te geven en tegen een redelijke kostprijs, waarin het de bestaande en redelijkerwijs te voorzien risico's en kosten voor de Vennootschap uiteenzet als gevolg van verzet tegen of een andere bijsturing van het beleid van de Vennootschap als reactie op aangenomen of voorgestelde abortusregelgeving op deelstaatniveau, en alle strategieën toelicht die de Vennootschap buiten juridische stappen en naleving van de wetgeving kan toepassen om deze risico's tot het minimum te beperken of te temperen.»*

⁵Besluit 13 – Goedkeuring Klimaatverslag 2022, JAV Glencore 26 mei 2023.

⁶Besluit 19 – Besluit ten aanzien van het volgende Klimaatactietransitieplan, JAV Glencore 26 mei 2023.

⁷Bron: <https://www.glencore.com/media-and-insights/news/results-of-2023-agm>

⁸Besluit 14 – Goedkeuring van het Plan inzake Duurzame Ontwikkeling en Energietransitie van de Vennootschap, JAV TotalEnergies 26 mei 2023.

⁹Besluit A – Doelstellingen voor indirecte Scope 3-emissies afstemmen op de Overeenkomst van Parijs (advies), JAV TotalEnergies 26 mei 2023.

¹⁰Om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2 °C boven het pre-industriële niveau en om inspanningen te leveren om de temperatuurstijging tot 1,5 °C te beperken.

¹¹Bron: https://totalenergies.com/sites/g/files/nytnzq121/files/documents/2023-05/AG2023_Resultats-des-votes-par-resolution_EN.pdf

¹²JAV op 24 mei 2023.

¹³Bron: <https://ir.aboutamazon.com/sec-filings/default.aspx>

¹⁴Besluit 4 – Goedkeuring herkapitalisatieplan zodat elk aandeel één stem vertegenwoordigd, JAV Meta Platforms 31 mei 2023.

¹⁵Besluit 18 – Goedkeuring herkapitalisatieplan zodat elk aandeel één stem vertegenwoordigd, JAV Alphabet 2 juni 2023.

¹⁶Bron: <https://www.sec.gov/ix?doc=/Archives/edgar/data/1326801/000132680123000083/meta-20230531.htm> .

¹⁷Bron: <https://abc.xyz/investor/other/annual-meeting/#:~:text=The%20ratification%20of%20the%20appointment,votes%20against%2C%20and%2019%2C606%2C676%20abstentions>

Belangrijke wettelijke informatie

Reclame. Raadpleeg het document essentiële beleggersinformatie /prospectus voordat u een beleggingsbeslissing neemt. Dit document is enkel bestemd voor professionele klanten en is niet gevalideerd door het FSMA.

Dit document is gepubliceerd door Carmignac Gestion S.A., een door de Franse toezichthouder Autorité des Marchés Financiers (AMF) erkende vermogensbeheerder, en zijn Luxemburgse dochteronderneming, Carmignac Gestion Luxembourg, S.A., een door de Luxemburgse toezichthouder Commission de Surveillance du Secteur Financier (CSSF) krachtens artikel 15 van de Luxemburgse wet van 17 december 2010 erkende beheermaatschappij van beleggingsfondsen. "Carmignac" is een gedeponeed merk. "Investing in your Interest" is een aan het merk Carmignac verbonden slogan. Dit document vormt geen advies met het oog op een belegging in of arbitrage van effecten of enig ander beheer- of beleggingsproduct of enige andere beheer- of beleggingsdienst. De in dit document opgenomen informatie en meningen houden geen rekening met de specifieke individuele omstandigheden van de belegger en mogen in geen geval worden beschouwd als juridisch, fiscaal of beleggingsadvies. De informatie in dit document kan onvolledig zijn en kan ook zonder voorafgaande kennisgeving worden gewijzigd. Dit document mag noch geheel noch gedeeltelijk worden gereproduceerd zonder voorafgaande toestemming.

In het verleden behaalde resultaten zijn geen garantie voor de toekomst. De resultaten zijn netto na aftrek van kosten (inclusief mogelijke in rekening gebrachte instapkosten door de distributeur). Nettorendementen worden berekend na aftrek van de van toepassing zijnde kosten en belastingen voor een gemiddelde retailclient die een fysiek Belgisch ingezetene is.

Als gevolg van wisselkoersschommelingen kan het rendement van aandelenklassen waarvan het wisselkoersrisico niet is afgedekt, stijgen of dalen.

Verwijzingen naar bepaalde waarden of financiële instrumenten zijn voorbeelden van beleggingen die in de portefeuilles van de fondsen van Carmignac aanwezig zijn of waren. Deze verwijzingen hebben niet tot doel om directe beleggingen in die instrumenten aan te moedigen en zijn geen beleggingsadvies. De Beheermaatschappij is niet onderworpen aan het verbod op het uitvoeren van transacties met deze instrumenten voorafgaand aan de verspreidingsdatum van de informatie. De portefeuilles van de fondsen van Carmignac kunnen op ieder moment worden gewijzigd.

De verwijzing naar een positionering of prijs, is geen garantie voor de resultaten in de toekomst van de UCIS of de manager.

Risicocategorie van het KID (Essentiële Informatiedocument) indicator. Risicocategorie 1 betekent niet dat een belegging risicoloos is. Deze indicator kan in de loop van de tijd veranderen.

De aanbevolen beleggingshorizon is een minimale horizon en geen aanbeveling om uw beleggingen aan het einde van deze periode te verkopen.

Morningstar Rating™ : © Morningstar, Inc. Alle rechten voorbehouden. De informatie in dit document is eigendom van Morningstar en/of zijn informatie leveranciers, mag niet gekopieerd of verspreid worden en wordt niet gegarandeerd als zijnde exact, volledig of geschikt op dit moment. Morningstar noch zijn informatieleveranciers zijn verantwoordelijk voor eventuele schade of verliezen als gevolg van het gebruik van deze informatie.

Bij de beslissing om in het gepromote fonds te beleggen moet rekening worden gehouden met alle kenmerken of doelstellingen ervan zoals beschreven in het prospectus. De risico's, beheerkosten en lopende kosten worden beschreven in de KID (Essentiële Informatiedocument). De prospectussen, de documenten met essentiële beleggersinformatie en de meest recente (half)jaarverslagen zijn kosteloos verkrijgbaar in het Nederlands en het Frans bij de beheermaatschappij, per telefoon op het nummer +352 46 70 60 1, op de website www.carmignac.be of bij Caceis Belgium S.A., de vennootschap die de financiële dienstverlening in België verzorgt, op het adres Havenlaan 86c b320, B-1000 Brussel. De essentiële beleggersinformatie moet vóór elke inschrijving worden verstrekt aan de belegger, welke door de belegger vóór elke inschrijving gelezen moet worden. Dit fonds mag direct noch indirect aangeboden of verkocht worden ten gunste of voor rekening van een 'U.S. person', zoals gedefinieerd in de Amerikaanse 'Regulation S' en de FATCA. De netto-inventariswaarde zijn beschikbaar op de website www.fundinfo.com. Elke klacht kan worden gestuurd naar complaints@carmignac.com of naar CARMIGNAC GESTION – Compliance and Internal Controls – 24 place Vendôme Paris France of op de website www.ombudsfin.be.

Indien u inschrijft op een GBF (gemeenschappelijk beleggingsfonds) naar Frans recht, moet u uw deel van de door het fonds ontvangen dividenden (en, in voorkomend geval, interesten) elk jaar op uw belastingaangifte vermelden. U kunt een gedetailleerde berekening maken op www.carmignac.be. Deze rekenmodule is geen belastingadvies, maar uitsluitend een hulpmiddel voor de berekening. Dit ontslaat u niet van de zorgvuldigheid en de controles waartoe u als belastingplichtige gehouden bent. De getoonde resultaten zijn gebaseerd op door u verstrekte gegevens. Carmignac kan in geen geval aansprakelijk worden gesteld voor fouten of nalatigheden uwerzijds.

Wanneer beleggers inschrijven op een fonds dat onder de spaarriichtlijn valt, moeten zij overeenkomstig artikel 19bis van CIR92 bij de inkoop van hun aandelen een roerende voorheffing van 30% betalen op de inkomsten die in de vorm van rente, meerwaarden of minderwaarden voortvloeien uit de opbrengst van in schuldbewijzen belegde activa. De uitkeringen zijn onderworpen aan de roerende voorheffing van 30% zonder inkomen onderscheid.

Carmignac Portfolio verwijst naar de subfondsen van Carmignac Portfolio SICAV, een beleggingsmaatschappij naar Luxemburgs recht die voldoet aan de ICBE-richtlijn. De Fondsen zijn beleggingsfondsen in contractuele vorm (FCP) conform de UCITS-richtlijn of AFIM-richtlijn onder Frans recht.

De beheermaatschappij kan de verkoop in uw land op elk moment stopzetten. [Beleggers kunnen via de volgende link toegang krijgen tot een samenvatting van hun rechten in het Frans, of het Nederlands in deel 6 zonder de titel Samenvatting van de beleggersrechten.](#)